Hovedpunkter i Da kristendommen kom til Europa

1. Bakgrunn og hensikt

- Etter den første misjonsreisen og apostelmøtet i Jerusalem (Apg 15), ønsket Paulus å besøke og styrke de nye menighetene.
    - **Apg 15,36:** «La oss dra tilbake og besøke våre søsken i alle de byene hvor vi har forkynt Herrens ord, for å se hvordan det går med dem.»

2. Reisefølge og medarbeidere

- **Silas/Silvanus**: Ble med Paulus etter uenighet med Barnabas om Markus (Apg 15,37–40).
    - **Apg 15,22:** Judas (Barsabbas) og Silas ble sendt som utsendinger til Antiokia.
    - **Apg 15,26:** «Disse to har våget livet for vår Herre Jesu Kristi navn.»
    - **Apg 15,32:** Judas og Silas, som selv var profeter, talte lenge til søsknene og oppmuntret dem.
    - Silas var med Paulus til Korint, medforfatter av brev til Tessaloniki, ble biskop i Korint og døde som martyr.
- **Timoteus**: Ny medarbeider fra Derbe/Lystra.
    - **Apg 16,1:** Timoteus var sønn av en troende jødisk kvinne og en gresk far.
    - **1 Tim 1,1-2:** Paulus kaller Timoteus sitt «ektefødte barn i troen».
    - **1 Kor 4,17:** Timoteus omtales som «mitt kjære og trofaste barn i Herren».
    - **Fil 2,22:** «Timoteus har bestått sin prøve. Han arbeidet for evangeliet sammen med meg, slik en sønn hjelper sin far.»
    - **Fil 2,20:** «Jeg har ingen som ham, ingen som så oppriktig har omsorg for dere.»
    - Timoteus nevnes 17 ganger i 10 brev, ble biskop i Efesos og døde som martyr.
    - **Hebr 13,23:** Timoteus ble løslatt fra fengsel.
- **Lukas**: Lege og forfatter.
    - **Apg 16,11:** Reisen fra Troas til Neapolis.
    - **Kol 4,14:** «Lukas, vår kjære lege, hilser dere…»
    - Trolig ikke jøde (Kol 4,10-11), gresk navn.
    - **2 Tim 4,11:** «Bare Lukas er hos meg.»

3. Viktige steder og hendelser

Filippi

- **Apg 16,13-15:** Ved elven Zygaktos møtte de Lydia, en kvinne fra Tyatira som handlet med purpurtøy. Hun og hennes hus ble døpt.
- **Apg 16,16:** Møtet med slavekvinnen med spådomsånd.

- **Apg 16,22:** Paulus og Silas ble pisket.
- **Apg 16,23:** De ble fengslet.
- **Apg 16,26:** Jordskjelv åpnet fengselet.
- **Apg 16,32-33:** Fangevokteren og hans hus ble døpt.
- **Apg 16,40:** De besøkte Lydia etter løslatelsen.

Tessaloniki

- **Apg 17,1:** Reisen gjennom Amfipolis og Apollonia til Tessaloniki.
- **Apg 17,2-4:** Paulus forkynte i synagogen i tre sabbater, noen jøder og mange grekere kom til tro.
- **Apg 17,5:** Jødene skapte opprør.
- **Apg 17,7:** Anklage: «De påstår at en annen er konge, nemlig Jesus.»
- **Apg 17,10:** Paulus og Silas sendes til Berøa om natten.
- **1 Tess 2,2:** Paulus fikk frimodighet til å forkynne tross motstand.
- **1 Tess 2,8:** Paulus elsket menigheten og ville gi dem sitt liv.
- **1 Tess 2,13:** De tok imot Guds ord som det det er.
- **1 Tess 1,6-8:** Menigheten ble et forbilde for troende i Makedonia og Akaia.

Berøa

- **Apg 17,10-14:** Jødene gransket skriftene daglig, mange kom til tro.
- **Apg 17,13-14:** Jødene fra Tessaloniki kom og skapte bråk, Paulus måtte flykte.

Aten

- **Apg 17,16:** Paulus ble rystet over byens mange gudebilder.
- **Apg 17,17:** Han samtalte i synagogen og på torget.
- **Apg 17,18:** Diskusjon med epikureiske og stoiske filosofer.
- **Apg 17,19:** Paulus føres til Areopagos.
- **Apg 17,22-23:** Paulus taler om «en ukjent Gud».
- **Apg 17,28:** Siterer Aratos og Kleantes: «For vi er hans slekt.»
- **Apg 17,32-34:** Noen gjorde narr, men Dionysios og Damaris kom til tro.

Korint

- **Apg 18,1:** Paulus reiste videre til Korint.

4. Paulus' forhold til menighetene

Filippi

- **Fil 2,6-11:** Urkristen Jesus-hymne om Kristi fornedrelse og opphøyelse.
- **Fil 1,3-5:** Takknemlighet for fellesskapet i evangeliet.
- **Fil 1,7-8:** Lengsel etter menigheten.
- **Fil 4,15-16:** Filipperne støttet Paulus økonomisk.
- **Fil 4,6-7:** Oppfordring til bønn og tillit til Guds fred.
- **Fil 3,1; 4,4:** Oppfordring til å glede seg i Herren.

Tessaloniki

- **1 Tess 2,2; 2,8; 2,13; 1,6-8:** Se over.

5. Læringspunkter

- Evangeliet fikk fotfeste i Europa, men Paulus møtte motstand, fengsling og latterliggjøring (Apg 16–18).
- Nye menigheter ble etablert i viktige byer.
- Paulus tilpasset forkynnelsen etter mottakerne (Apg 17,22-28).

Spørsmål til refleksjon:
Hva kan vi lære av Paulus' måte å møte ikke-kristne på? Hvordan kan vi glede oss i Herren i dag?